

Vladimir Žmak

MIROSLAV BULEŠIĆ: ANĐEOSKI LIK I EVANĐEOSKO DJELOVANJE

Vladimir Žmak, dr. med.
Lanišće

UDK: 254.2:235.2(497.5 ISTRA) BULEŠIĆ, Miroslav
(000.260.2)(000.282)(000.322)(092)

Stručni rad
Prilježeno 26. 04. 2014.

Autor promatra lik Miroslava Bulešića kroz dvostruku prizmu. Pozivajući se na fra Berarda Barčića vidi u Bulešiću anđeoski i evanđeoski svećenički lik. Lik i djelo Miroslava Bulešića opisuju iščitavajući relativno bogatu literaturu sadržanu u dosad objavljenim knjigama o njegovu životu i djelu, u novinama, časopisima i internetskim stranicama. Posebice u tom kontekstu ističe najnoviju kritičku i dokumentiranu studiju Fabijana Veraje.

Ključne riječi: Miroslav Bulešić, dnevnik, oprost.

* * *

Lik i djelo Miroslava Bulešića možemo upoznati izčitavajući relativno bogatu literaturu sadržanu u do sada izdanim knjigama o njegovom životu i djelu, u novinama, časopisima i WEB stranicama. Posebice je u tom kontekstu značajna najnovija kritička i dokumentirana studija Fabijana Veraje: Miroslav Bulešić, svećenik i mučenik, znakoviti lik moderne povijesti Istre (Positio super martyrio), na temelju koje se Kongregacija za kauze svetih izjasnila o njegovu mučeništvu.¹

1 Marijan BARTOLIĆ, *Miroslav Bulešić, svećenik-mučenic*, IKD „Juraj Dobrila“, Pazin, 1990.; Antun MILOVAN, *Svjedok vjere Miroslav Bulešić*, IKD „J. Turčinović“ - Ordinarijat Porečko-pulske biskupije, Pazin-Poreč 1996.; Vjekoslav MILOVAN, *Palma Miroslava Bulešića*, „Josip Turčinović“, Pazin – Ordinarijat Porečko-pulske biskupije, Poreč – Postulatura sl. B. Miroslava Bulešića, Pula 2002.; ISTI, *Miroslav Bulešić svjedok Kristov*, „Josip Turčinović“, Pazin – Ordinarijat Porečko-pulske biskupije, Poreč – Postulatura sl. B. Miroslava Bulešića, Pula 2006.; ISTI, *Bio je svet svećenik, svjedočanstva suvremenika o Sluzi Božjem Miroslavu Bulešiću*, izd. Josip Turčinović – Pazin, Pula, 2010.; Mate ŽMAK-MATEŠIĆ, *Krvava krizma Lanišće*, Lanišće, 1947., 2. izd. Pazin Josip Turčinović, 2007.; POSTULATURA SL. B. MIROSLAVA BULEŠIĆA, *Miroslav Bulešić*

Iščitavajući Miroslavovu pisanu ostavštinu – pisma, zapise, propovijedi i njegov duhovni testament – možemo upoznati njegov lik i spoznati veličinu njegova djela. O liku Miroslava Bulešića i danas svjedoče njegovi živi suvremenici, kao i oni koji su ga poznavali ili samo susretali, a danas nisu više s nama.²

Jedan je od živućih krepki stotinutrogodišnjak fra Berard Barčić koji je bio, kako sam veli, ne samo Miroslavov poznanik već prijatelj i ispovjednik. On u svojoj nedavnoj besjedi o Miroslavu govori o susretu s njime i njihovu prijateljstvu od Mirina dolaska na mjesto podravnatelja Sjemeništa u Pazinu 1946. godine. Kako kaže fra Berard Barčić, Miro je na njega ostavio dvostruk dojam: anđeoski i evanđeoski. »Ja sam živio s Mirom Bulešićem u biskupijskom sjemeništu u Pazinu godinu dana, od 1946. do 1947. Na mene je ostavio dvostruki dojam: anđeoski i evanđeoski. Anđeoski: Stvarno je bio krasan momak, kao da je anđeo, vedar... A kada kažem evanđeoski, to znači da je njegov razgovor odavao da živi od evanđelja, da živi od Isusa Krista.«³

Anđeoski lik Miroslava Bulešića

I zaista, kao što su anđeli prvijenci Božjega stvaralačkog djela, obdareni pobjedonosnom snagom protiv svakoga zla u svijetu, a puni jedinstvene ljubavi prema nama ljudima, takav je bio i Miroslav Bulešić.

Miroslavova majka Lucija, kad ga je rodila 13. svibnja 1920., u njemu je vidjela, kao svaka dobra majka, lik anđela (»anđele moj«). Nadjenuvši mu ime Miroslav, zajedno sa svojim suprugom Mihom, nije ni slutila koliko će ono simbolično odrediti njegov život. Odrastajući u obitelji tegobno, ali u biotopu vjere, mali Miroslav zasigurno je već zarana slušao mamine molitve iz Dobriline molitve-

govori, Postulatura Sl. B. Miroslava Bulešića, Pula, 2004.; članci o životu i mučeništvu Sluge Božjega objavljeni u mjesečniku Ladonja, Pazin od 1997. do 2009.; članci u kalendaru *Istarska Danica*, Pazin, 1991., 1997., 1998., 2000., 2002., 2004., 2005., 2006., 2008., 2009.; izvještaji povodom svečanih proslava 50. i 60. obljetnice smrti Sluge Božjega Miroslava Bulešića objavljeni u katoličkom tjedniku *Glas Koncila* 1997. i 2007. Vidi www.miroslavbulesic.hr.

2 Fabijan VERAJA, *Miroslav Bulešić, svećenik i mučenik. Znakoviti lik moderne povijesti Istre*, Porečka i Pulska biskupija, Poreč, 2013.

3 Razgovor s fra Berardom Barčićem, <http://miroslavbulesic.hr/images/materijali/2013-06-12-razgovor-o-Bulesicu-fra-Berard-Barcic.mp3> (2. travnja 2014.).

nika »Oče, budi volja tvoja«, da bi kasnije i sam, uzimajući u ruke Dobrilin molitvenik za hrvatski puk u Istri, ponavljao: »Oče, budi volja tvoja«. To će ne samo ponavljati do smrti već i izvršavati volju Očevu i biti sljedbenikom njegova Sina.⁴ Kao svećenik Kristov potpuno će se posvetiti bratu čovjeku, navješćujući evanđelje ne samo riječima već djelatnom akcijom sve do krajnje žrtve.

U desetoj godini života Miroslav se opredjeljuje za sjemenišno školovanje. U sjemeništu u Kopru boravi od 1931. do 1939. kada je, završivši pet razreda gimnazije i tri razreda liceja, položio ispit zrelosti, odnosno veliku maturu.

I ovdje možemo pratiti njegov anđeoski lik. Ali pod stigmom pripadnosti hrvatstvu u Koparskom sjemeništu mladi se Miro u obrani svoga narodnoga identiteta fizički obračunava s kolegom. Odmah potom izražava žaljenje i pita za oprost. Dakle, ne živi u nekom ezoteričnom anđeoskom zanosu već u cijelosti shvaća realan život koji ga okružuje. Već tada započinje njegov mučenički život. I sami odgajatelji prepoznali su Miru kao izvrsna sjemeništarca i isticali ga drugima za primjer.

Na preporuku njegova duhovnog voditelja, svećenika Ivana Pavića, porečki i pulski biskup Trifun Pederzoli upućuje ga na jesen 1939. na studij u Rim. Došavši 1939. godine na studij teologije u Rim, mladi Bulešić po prvi put ima prigodu osjetiti se slobodnim i ravnopravnim. Stjecajem okolnosti smješten je u Francuskom zavodu, među sjemeništarcima raznih nacionalnosti. Daleko od pogranične provincije Julijske Venecije, koja je tada obuhvaćala Istru, s olakšanjem, mladi bogoslov piše svojem mentoru vlč. Ivanu Paviću: »I sami Talijani priznaju što sam, i zovu me svi hrvatskim imenom.«⁵ Studira teologiju na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu i živi u Lombardijskom sjemeništu. Cijeli studij prolazi u sjeni Drugog svjetskoga rata.

Početkom 1943. postaju sve očitije tragične posljedice rata koji je zahvatio Europu. I u Rimu većina pučanstva sve više osjeća

4 Darko GAŠPAROVIĆ, Slava Miru Miroslava. Meditacije, www.miroslavbulesic.hr. (2. travnja 2014.).

5 Citirano prema Dario ČEHIĆ, Istarski mučenik vlč. Miroslav Bulešić – novi blaženik, u: www.katolik.hr.

nestašicu. Dana 24. siječnja 1943. Bulešić bilježi: »Žalost i bijeda. To je realnost koja vlada danas na svijetu... O vi poglavari naroda, koliku imate odgovornost! O vi koji se nazivate gospodarima svijeta, kakav vas sud čeka pred Bogom i pred majkama, ženama, djecom, starcima, koji radi vas trpe! Žalost se širi kao tužna simfonija svijetom i okružuje sva dobra srca. Jadni vojnici! Gdje je vaše dostojanstvo? Ne postoji više vaša osoba, vaš staleški položaj; vi ste brojka, vi ste dio, vi ste stvar bez imena! Jedna deviza (uniforma) i ništa više. Ali vi imate pravo na svoje dostojanstvo, na slobodu, na ljubav, na domaće ognjište...«⁶

O svojem prisustvovanju okupljanju vojnika 25. siječnja 1943. Miro bilježi: »Kakav prizor: Vojnici s tužnim obrazom na kojem je bio zapisan znak prošlog trpljenja, muke, gladi, bijede, zapuštenja... U duši sam svima čitao težnju za mirom, za majkom, za ženom, za djecom, za domom; težnju prema iskrenoj i razumljivoj, dubokoj i toploj ljubavi. Rat se je raširio u sva srca te okrutno ih dijeli i para... Svećenik je katolički apostol ljubavi Kristove... mi moramo ljubiti sve ljude, bez ikakve iznimke.« S odobravanjem prenosi riječi jednog časnika koji govori o potrebi vjere »koja nas vodi do križa, barjaka mira i sreće«.⁷

U Rimu mladi istarski svećenik prima novčanu pomoć od zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca. Njih će se dvojica kasnije i osobno upoznati. Poznavatelji života ove dvojice hrvatskih blaženika prepoznaju u njihovu djelovanju i spisima blisku duhovnost i mnoge dodirne točke.

U travnju 1943. godine, na poziv svoga biskupa, bogoslov Bulešić vratio se u Istru na svećeničko ređenje. Porečki biskup Raffaele Radossi vodio je brigu o tome da na raspolaganju ima mladog svećenika Hrvata koji će u slučaju dodatnog pogoršanja političke situacije moći zamijeniti nekog župnika Talijana u kakvoj osobito teškoj župi. Takva je župa bila Baderna, desetak kilometara od Poreča. U iznimno teškim okolnostima (svjedoči da je mogao čuti kako metci fijuču oko njega), nakon kapitulacije Italije 13. rujna 1943. godine

⁶ Isto.

⁷ Miroslav BULEŠIĆ, *Dnevnik*, 25. siječnja 1943.

preuzima upravljanje župom od svećenika koji u dugogodišnjem župnikovanju nije naučio reći valjda ni jednu rečenicu na hrvatskom jeziku (u lokalnoj školi izgovaranje hrvatskih riječi kažnjavalo se šibom). Bulešić ubrzo mora preuzeti upravljanje još dvjema susjednim župama jer svećenika je premalo.

Vjernici su zadovoljni što mogu u crkvi pjevati pjesme na hrvatskom jeziku i što mogu moliti Gospinu kronicu na jeziku koji ih je mati naučila. Sjećaju se da je Miro bio iznimno komunikativan, čime je osvojio opće simpatije u župi i uspio privući mlade u crkvu. Vrlo brzo »žešći boljševeci« u redovima partizana počinju rovariti i širiti laži o tome kako mladi svećenik tobože surađuje s Nijemcima i fašistima.

Miro mora strahovati za svoj život. U župnom dnevniku, koji također vodi na hrvatskom jeziku, zapisuje: »Jednom riječi možemo kazati, da u cijelo to vrijeme u ljudima je vladao strah i žalost, koji su bili prouzročeni sa svih strana. Svi su strašili, svi su ubijali. Jadan narod, koliko je pretrpio! Koliko suza, koliko bijede u ovo vrijeme.«⁸

Miroslav i u svojoj egzistencijalnoj stisci osjetljiv je za potrebe ljudi i duboko čuti njihov jad i nevolju, muku i bol.

Nakon završetka rata Bulešić uspješno djeluje kao župnik u Kanfanaru.

U prilog doživljaja vlč. Miroslava Bulešića kao anđeoskoga lika iznosim pripovijedanje akademika Branka Fučića o njegovu susretu s Mirom kada je bio župnik u Kanfanaru. Sa svojom suradnicom, inače deklariranom ateistkinjom, u poratnom razdoblju obilazio je sakralne objekte u Istri istražujući glagoljicu. Tako su se jednom prigodom našli u crkvi u Kanfanaru. Dok je akademik razgledavao crkvu, njegova suradnica ušla je u sakristiju. Nakon nekog vremena, sva ushićena, izlazi i ponavlja: »Vidjela sam anđela... Vidjela sam anđela...« U sakristiji je susrela, njoj inače nepoznatoga, župnika u Kanfanaru vlč. Miroslava Bulešića. Akademik Branko Fučić ispričao je ovaj događaj prigodom obilježavanja 50. obljetnice mučeničke smrti Miroslava Bulešića 1997. godine u Lanišću.

8 Miroslav BULEŠIĆ, *Dnevnik*, 19. lipnja 1945.

Međutim, Bulešićev anđeoski lik, koji riječju i djelom naviješta Kristovu spasiteljsku poruku, smeta komunističkim vlastodršcima. Ukoliko i dalje bude govorio tako otvoreno, prijete mu da će ga ubiti. Njegov je odgovor: »Ako me ubiju, ubit će me za vjeru i Boga!« Miroslav Bulešić nije ostao dugo u Kanfanaru jer je već na početku školske 1946./1947. godine postavljen za podravnatelja i profesora u Biskupijskom sjemeništu u Pazinu.

U to su vrijeme odnosi s komunističkim vlastima složeni: s jedne je strane posve jasan njihov borbeni ateizam i nastojanje da se mladež otrgne od obitelji i Crkve – vlč. Bulešić tu se hrabro suprotstavlja lokalnim komunističkim rukovodiocima. S druge strane, hrvatski svećenici podržavaju pripojenje Istre matici Hrvatskoj. Najviđeniji među ovim svećenicima mons. Božo Milanović pripadnicima međunarodne komisije za određivanje granica između Italije i Jugoslavije objašnjava da vlade dolaze i prolaze, a granice ostaju za stoljeća. Hrvatski svećenici okupljaju se u Zboru svećenika sv. Pavla; Bulešić je tajnik Zbora. Porečki biskup Radossi ispočetka se protivi djelovanju Zbora, ali poslije prihvaća da svećenici Hrvati imaju legitimno pravo okupljati se, odnosno da u danim političkim prilikama svećenici okupljeni u Zboru mogu djelovati prema vlasti i sačuvati Crkvu od progona. Izgleda da je osobno zalaganje mladog Bulešića pomoglo popuštanju napetosti između Radossija i njegovih svećenika Hrvata.

Služba podravnatelja i glavnog odgojitelja sjemeništara u Pazinu pokazuje se složenom: komunistički agenti nastoje privući barem dio sjemeništara na svoju stranu – vrijeme je to suđenja Alojziju Stepincu, ali i ministrovanja mons. Svetozara Rittiga u vladi Narodne Republike Hrvatske. Provokatori napadaju mladog Bulešića kao previše konzervativna i previše revna. Ta rovarenja »iznutra« Bulešića duboko pogađaju.

U kolovozu 1947. godine Bulešić se nalazi u pratnji mons. Jakoba Ukmara, uglednog slovenskog svećenika, delegata biskupa Santina, uz odobrenje Svete Stolice, za podjelu sakramenta potvrde na području Istre. Mjesni pristaše komunističkog režima natječu se tko će krizmu više omesti ili posve onemogućiti. Dana 23. kolovo-

za 1947. godine u Buzetu dvadesetak nasilnika prodire u crkvu i divljački galami, tjerajući iz crkve krizmanike i kumove. Miroslav Bulešić, uz nekoliko drugih svećenika, suprotstavlja se nasilnicima i oni izlaze iz crkve. Poslije, za vrijeme mise plešu oni pred crkvom kolo i skandiraju »Tito! Staljin! Partija, partija, partija!« Ponovo ulaze u crkvu. Dolaze do glavnog oltara, vlč. Bulešić odlučno staje ispred svetohraništa: »Dalje ćete ići samo preko mene mrtvoga!«

U takvim uvjetima nije se u Buzetu mogla podijeliti krizma; svećenici odlaze u obližnju kapelaniju Črnicu, a za njima pristižu i krizmanici. U Buzet se vraćaju pješice. Putem, na pitanje boji li se sutra ići na planiranu krizmu u Lanišće, Bulešić odgovori: »Samo jedanput će se umrijeti!« Ljudima koji su ovome svjedočili bilo je očito kako je vlč. Miro u duši smiren i ne boji se smrti.

Na dan krizme u Lanišću, 24. kolovoza 1947. godine, dobro organizirani župljani nisu dopustili nasilnicima, koji su se okupili iz drugih mjesta, prići crkvi.

Međutim, župljani laniške župe nisu bili samo dobro organizirani već i dobro duhovno pripremljeni. Naime, potkraj ožujka 1947. godine župnik Stjepan Cek, koji je u Lanišće došao u studenom 1946. godine, organizirao je misije. Misionari su bili vlč. Leopold Jurca i pater Eduard Bajčić. Gotovo u isto vrijeme, tijekom 1947. godine, dok misionari obnavljaju duhovni život vjernika laniške župe, fra Berard Barčić, kao ispovjednik i nastavnik u Biskupijskom sjemeništu u Pazinu, duhovno priprema vlč. Miroslava Bulešića. Na blagdan sv. Bartolomeja mučenika 24. kolovoza 1947. godine, duhovno pripremljeni, susrest će se Miroslav i vjerni laniški puk. Miroslav će poći u mučeničku smrt, a laniški puk na dugi višedesetljetni križni put uzništva, progona, političkog, ekonomskog i gospodarskog tlačenja s posljedičnim iseljavanjem diljem svijeta. Poseban vid mučeništva laniškoga puka bila je spoznaja da su oni, iako listom branitelji Crkve, svećenika i vjere otaca, u svijesti istarskoga puka, kao posljedica režimske propagande i medijske hajke, nosili biljeg naroda koji je ubio svetoga svećenika. Istinu koju su malobrojni znali, da je laniški vjerni puk bio na braniku svojih svećenika i vjere svojih otaca, a pod prijjetnjom ugroze egzistencije, nisu smjeli javno izreći,

tek se posljednjih godina javno obznanjuje. Konačno, na istini, a ne na obmani, zasniva se pravi život. Uostalom, uvijek vrijedi ona Isusova: »Spoznat ćete istinu, a istina će vas osloboditi« (Iv 8, 21).

Vlč. Bulešić nakon mise koju je služio mons. Ukmar (tada nije bilo koncelebriranih misa) i završetka krizme ostaje u crkvi i sam služi svoju posljednju misu u čast Presvetog Srca Isusova za obraćenje grešnika.

Nakon što je krizma završila u Lanišće dolaze milicajci i »dva civila«,⁹ kojih inače nije bilo kada je trebalo štititi vjernike od nasilja njihovih komunističkih prijatelja. Župljani koji su čuvali crkvu i župni stan povlače se misleći da će oni uspostaviti javni red i mir. U vrijeme kada su milicajci »osiguravali« župnu kuću, skupina organiziranih komunista provaljuje u nju uz lomljavu, razbijanje stakala i pokušstva. Trojica osobito spremnih napadača napadaju vlč. Miroslava Bulešića, zasipaju ga udarcima u glavu i lice, po cijelome tijelu. Dvije svjedokinje, od kojih je jedna još danas živa, kroz prozor vide Mirino lice raskrvavljeno od otvorenih rana te krv iz njegovih usta. Za vrijeme udaranja dva puta čuju kako mladi svećenik zazi-va: »Isuse, primi dušu moju!« Jedan od napadača dvama ubodima nožem u vrat zadaje Bulešiću smrtonosne rane. Zid župnoga ureda upija mučenicovu krv.¹⁰ Bilo je oko jedanaest sati, u nedjelju 24. kolovoza 1947. godine.

Evandeosko djelo Miroslava Bulešića

Prije spomenuti fra Berard Barčić, kada danas govori o djelu Miroslava Bulešića, kaže da je na njega ostavio evandeoski dojam. »Evandeoski jer je njegov razgovor odavao da on živi Evanđelje, da živi od Isusa Krista, bio je to govor posve naravan, prirodan, djelovao je evandeoski. Mene je zadivljavao, svojim govorima koje je držao sjemeništarcima; tako lijepo, tako toplo, evandeoski, stvarno je osvajao ljude.«¹¹

⁹ Vjerojatno djelatnici UDBA-e.

¹⁰ Do danas sačuvani tragovi: zid župnoga ureda u Lanišću i dva dijela konzervirane žbuke istoga zida; jedan pohranjen u župnoj crkvi u Lanišću, a drugi u Svetvičentu.

¹¹ Razgovor s fra Berardom Barčićem, <http://miroslavbulesic.hr/images/materijali/2013-06-12-razgovor-o-Bulesicu-fra-Berard-Barcic.mp3> (2. travnja 2014.).

O tome da živi evanđelje svjedoči i Mirino pismo vlč. Paviću 27. svibnja 1944. godine u kojemu iznosi svoj pogled na aktualnu situaciju: »Između žalosnog, tužnog, krvlju natopljenog naroda mi moramo biti dobri Samaritanci, koji tješimo, liječimo, pridižemo, zavijemo svaku ranu u bijeli omot ljubavi, jer mržnja uzrokuje krvarenje a ljubav zacjeljuje rane. Ljubavi, ljubavi treba danas u nama, da je možemo širiti riječju a osobito djelom.« Miroslav u pismu anticipira što će Drugi vatikanski koncil u Pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes* o Crkvi u suvremenom svijetu vrlo dojmljivo ispovijediti i odlučno proklamirati: »Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našega vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika, te nema ničega uistinu ljudskoga a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu« (GS 1).

On je i u ratnim godinama, »u uvjetima meteža i ideoloških nejasnoća fašizma, nacizma i komunizma u kojima se našla Istra, živio puninu vjere, te pred nama stoji kao blistavi dragi kamen (poput kamena) sličan kristalnom jaspisu, kako Knjiga Otkrivenja opisuje sveti grad Jeruzalem (usp. Otk 21, 11).«¹² Njegova kristalna čistoća proizlazi iz prožetosti evanđeljem. Živio je cjelovitost vjere: »Ili smo kršćani, ili to nismo. Nema polovične vjere, ne može je biti. Ako smo kršćani, moramo biti vjerni učenici Kristovi.« Na optužbe da se bavi politikom u propovjedi 12. rujna 1944. godine rekao je: »Moja politika je ta da vas potičem na put poštenja; da vam pokažem cilj vašega života, da u vaša srca usadim kršćansku ljubav, slogu i dobrotu (...); da se za vas žrtvujem danju i noću (...) Ničega se ne bojim. Jer znam da činim u svemu svoju dužnost i miran sam pred Bogom i pred ljudima.« Kad su se sve više dizali protiv njega, on piše: »Protivnici su se digli protiv mene (...) Ništa za to, ja sam učinio koliko sam mogao iz ljubavi za ovaj jadni mi narod.«¹³

Naime, Miroslav osim što služi bližnjemu u akutnoj nevolji poput milosrdnog Samarijanca, svojim poticanjem na put poštenja želi da »cesta od Jeruzalema za Jerihon« (i suprotno) bude osigurana od razbojnika i pljačkaša da više nitko, ili barem što manje njih,

12 Josip BOZANIĆ, *Miroslav Bulešić, mučenik svete potvrde*, Glas Koncila, Zagreb, 2007.

13 Miroslav BULEŠIĆ, *Dnevnik*, 12. rujna 1944. Usp. Vjekoslav MILOVAN, *Miroslav Bulešić – svjedok Kristov*, Pula, 2006, str. 68

ne bude tamo ostavljen napola mrtav, odnosno potiče da se stvore društveno-gospodarske i pravne pretpostavke za humane odnose i da se poduzme sve što je nužno da zavlada pravda i solidarnost među ljudima. Kako reče: »da u vaša srca usadim kršćansku ljubav, slogu i dobrotu«.

Međutim, razbojnici »na cesti od Jeruzalema za Jerihon« dižu se protiv njega. Prijetnje koje mu komunisti upućuju navode ga da počinje realno računati s mogućnošću da se te prijetnje i ostvare. U svoj Duhovni testament 23. travnja 1945. zapisuje: »Svjestan da sam obavio uvijek svu svoju dužnost, prožet gorućom ljubavi do svojeg stada, da još uputim svoje vjernike na put poštenja i dobrote, hoću da ti progovorim, moja žalosna majko, draga braćo i mili moj narode.«

Nakon što se obraća svojoj majci, bratu i sestrama i zahvaljuje svome pokojnome ocu, obraća se istarskome puku:

»Hvala i tebi, mili moj puče! Bio sam malo vremena s tobom. Dosta mi je bilo da sam te poznao, da sam vidio tvoje mane, tvoje pogreške. Upoznao sam tvoju dušu, oćutio sam tvoje teškoće, jer su tvoje poteškoće bile moje, tvoje žalosti bile moje. Ah da, odmah prvu nedjelju što sam misio tu mogao sam Ti preporučiti kršćanski život. Ta preporuka je bila uvijek u mojim propovijedima. Budite kršćani, u pravom smislu riječi. Nemojte biti kršćani samo na polovicu. Postali smo prijatelji u kratko vrijeme! Sлагali smo se u svemu. Ja sam svakoga primio, sa svakim sam se porazgovorio, svakoga savjetovao na dobro, svakoga tješio, svakoga pomogao. Siromaha nisam pustio praznoga doma. One koji su bili u zatvoru sam zagovarao i izvukao uz pomoć Presvijetlog Biskupa iz zatvora. Tako da mogu kazati da sam preko stotinu ljudi spasio. Podučavao sam djecu u kršćanskom nauku jer je bila moja namjera da vam budu djeca, ljubljени, i mili vjernici, a odgojena u duhu vjere, u duhu poštenja i dobrote.

U savjesti mogu vam kazati da sam svima učinio dobro a nikomu zlo. A ti, narode moj, nisi bio zahvalan. Ja te pitam. Što sam ti učinio ili u čemu sam te ražalostio? Odgovori mi! Tvoj odgovor već ćujem. Nećeš da živiš kršćanski. Nećeš da služiš Bogu i da štuješ njegove zapovjedi. Ti hoćeš služiti đavlu. Misli, moj narode, obrati

se! Bogu služi. – Moje misli lete do svih vaših sela i vas vidim kako ste zaposleni u svoje stvari, vidim vas kako se dižete protiv Boga vašim mrskim kletvama, vašim nepoštivanjima blagdana, vašim nepoštenjem u ženidbi. Puče moj, Bog želi da se njemu obratiš.

Moja zadnja preporuka jest ova: Budite pravi kršćani. Bogu služite i bit će vam dobro, na tom svijetu i na drugom. ZBOGOM!

Blagoslovio vas Svemogući Bog Otac i Sin i Duh Sveti.

Svima pitam oprostjenje. **A moja osveta je oprost.** [istaknuo autor] Bože, oprosti svima i sve obrati na pravi put.

U Baderni, 23. travnja 1945.«¹⁴

Zaključak

Na temelju riječi koje je o blaženiku izrekao fra Berard Barčić o tome da je na njega on ostavio dvostruki dojam, anđeoski i evanđeoski, možemo uistinu u Miroslavu Bulešiću promatrati elemente koji čine lik ovoga istarskoga mučenika. U vremenu bremenitom raznim osvetama nije mogao svojim progoniteljima i njihovim slijednicima odaslati jasniju evanđeosku poruku. Međutim, oni dobro razumiju samo prvi dio rečenice »Moja osveta...«, ali osvetiti se oprostom za njih je nepojmljivo. Nekima je to ostalo nepojmljivo sve do današnjih dana. Naime, praštanje nije čin koji donosi munjevit obrat, nego je to mukotrpan proces u kojemu najprije treba posijati sjeme te dati vremena klijanju i rastu nakon čega se mogu očekivati i plodovi. Nadamo se da su sazreli plodovi anđeoskoga lika i evanđeoskoga djela blaženoga Miroslava Bulešića. On je svima oprostio, a nama dao primjer kako je moguće u potpunosti, bez kompromisa, slijediti Kristovu poruku, pa i po cijenu krajnje žrtve.

¹⁴ Miroslav BULEŠIĆ, Duhovni testament, 23. travnja 1945.

MIROSLAV BULEŠIĆ: ANGELICAL AND EVANGELICAL PRIESTLY FIGURE.

Summary

There is a relatively rich bibliography concerning Miroslav Bulešić and his deeds. Of special significance is the new critical study of Fabian Veraja (*Positio super martyrio*), on the basis of which the Congregation for the Saints accepted Bulešić as an authentic martyr of the faith.

Through his writings: letters, annotations, predications, and his spiritual testament, we can get acquainted with his personality and the greatness of his conduct. Many living witnesses still testify about him. The testimony of those who knew him, or just met him in the past is also preserved.

One of the living witnesses is now a 103 year old franciscan Berard Barčić. He was a friend of Miroslav's and his confessor. His testimony reveals details concerning his encounter with Miroslav, and their friendship, starting when Miroslav was appointed vice-rector of Seminary in Pazin, in 1946. Berard Barčić was impressed by Miro both 'angelically and evangelically'. "I have lived with Miro Bulešić in the seminary in Pazin for one year, from 1946 to 1947. He impressed me 'angelically and evangelically'. Angelically: he was a really marvelous person, like an angel, always bright... And when I say evangelically, I mean that a conversation with him was revealing that he lived from the Gospel, from Jesus Christ".

Key words: Istria, Catholic Church, Miroslav Bulešić.